

Broj: X-KR-06/241
Sarajevo, 29.04.2008. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine, u vijeću sastavljenom od sudije Šabana Maksumića, kao predsjednika vijeća, te sudija Marie Tuma i Merja Halme – Korhonen kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravnog savjetnika Lejle Konjić u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog Paška Ljubičića, zbog krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke a) i f) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH) u vezi sa članom 29., članom 35. stav 2., te članom 180. stav 1. u vezi sa stavom 3. KZ BiH, povodom izmjenjene optužnice Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj KT-RZ-140/06 od 24.04.2008. godine, nakon razmatranja Sporazuma o priznanju krivnje i održanog javnog pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije, u prisustvu tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine Davida Schwendimana, optuženog Paška Ljubičića i branilaca optuženog, advokata Branke Praljak i Tomislava Jonjića, donio je i javno objavio dana 29.04.2008. godine sljedeću

PRESUDU

Optuženi: Paško Ljubičić zvani “Toni Raić”, sin Bone, rođen 15.11.1965. godine u selu Nezirovići, općina Busovača, Bosna i Hercegovina, JMB ..., ... po nacionalnosti, državljanin ... i ..., u pritvoru prvobitno na osnovu rješenja Suda BiH broj X-KRO-06/241 od 22.09.2006. godine, a trenutno na osnovu rješenja Suda BiH broj X-KR-06/241 od 21.12.2006. godine

I

KRIV JE

Što je:

U januaru 1993. godine postao zapovjednikom Četvrte bojne Vojne policije koja je funkcionisala u Operativnoj zoni Središnja Bosna HVO-a i na toj dužnosti je ostao do 1. jula 1993. godine, dakle, bio je pripadnik Vojne policije HVO-a na najvišem položaju, te je i formalno i pravno zapovijedao i imao kontrolu nad pripadnicima Četvrte bojne Vojne policije u čijem sastavu je bila i antiteroristička grupa “Džokeri”.

Dana 15. i 16. aprila 1993. godine, tokom oružanog sukoba u Republici Bosni i Hercegovini, postupao protivno odredbama međunarodnog humanitarnog prava kršeći odredbe člana 4. stav 2. tačka g), člana 13. stav 2. i člana 14. Dodatnog protokola II uz Ženevsku konvenciju o zaštiti civilnih osoba za vrijeme rata od 12. augusta 1949. godine, na taj način što je svojim podređenim pripadnicima Četvrte bojne Vojne policije prenio naredbe koje je primio od svog nadređenog zapovjednika OZ SB Tihomira Blaškića za napad na selo Ahmiće, koje je bilo naseljeno pretežno bosanskim Muslimanima, da se pobije sve vojno sposobno stanovništvo bosanskih Muslimana, istjera civilno stanovništvo bosanskih Muslimana i unište njihove kuće, te pomogao u planiranju tog napada koji je

izveden, svjestan da prenoseći i izdajući takve zapovijedi pripadnicima postrojbe kojom je zapovjedao, može prouzrokovati smrt više osoba, duševne i fizičke patnje većeg broja osoba i uništenje imovine većih razmjera, na što je pristao, pa su tokom provedenog napada bošnjački civili protjerani, više od 100 bošnjačkih civila lišeno života, kuće su uništene, mnogima nanesene teške duševne i tjelesne povrede, a u selu Ahmići dvije džamije dignute u zrak.

Dakle, optuženi Paško Ljubičić je svojim radnjama i propustima pomogao i podržavao planiranje i izvršenje opisanog krivičnog djela. On je odgovoran i temeljem svog položaja nadređenog za krivična djela počinjena od strane njegovih podređenih, nad kojima je imao efektivnu kontrolu, od koje odgovornosti ga ne oslobađa ni činjenica da je postupao po naređenju njemu nadređenog zapovjednika OZ SB Tihomira Blaškića.

Čime je počinio

Krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke a) i f) KZ BiH u vezi sa članom 29., 35. stav 2. te članom 180. stav 1. u vezi sa stavom 3. KZ BiH.

Pa Sud primjenom odredbi člana 39., 42. i člana 48., KZ BiH, optuženog Paška Ljubičića za počinjeno krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke a) i f) KZ BiH u vezi sa članom 29., 35. stav 2., a sve u vezi sa članom 180. stav 1. u vezi sa stavom 3. KZ BiH.

OSUĐUJE

Na kaznu zatvora u trajanju od 10 (deset) godina.

II

Na osnovu člana 56. KZ BiH u vezi sa članom 4. Zakona o ustupanju predmeta od strane MKSJ Tužilaštva BiH i korištenju dokaza pribavljenih od MKSJ u postupcima pred sudovima u BiH, optuženom Pašku Ljubičiću se u kaznu zatvora u trajanju od 10 (deset) godina ima uračunati vrijeme provedeno u pritvoru počev od dana 09.11.2001. godine do 29.04.2008. godine.

III

Na osnovu odredbe člana 188. stava 4. ZKP BiH optuženi se u potpunosti oslobađa dužnosti naknade troškova krivičnog postupka.

IV

Na osnovu odredbe člana 198. stav 2. ZKP BiH, oštećeni se sa imovinsko-pravnim zahtjevima upućuju na parnicu.

Obrazloženje

U predmetu Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju u Hagu (MKSJ) broj IT-00-41-PT Paško Ljubičić je ispravljenom i izmijenjenom optužnicom od 08.04.2002. godine optužen po komandnoj odgovornosti za zločine protiv čovječnosti, te kršenje zakona i običaja ratovanja. Ranije je u odnosu na optuženog bila na snazi optužnica od 26.09.2000. godine, koja je bila pod pečatom do oktobra 2001. godine. U optužnici od 08.04.2002. godine je navedeno da je Paško Ljubičić bio zapovjednik Četvrtе bojnе Vojne policije Hrvatskog vijeća odbrane (HVO) od januara 1991. godine do jula 1993. godine i pomoćnik načelnika Uprave Vojne policije HVO-a u Operativnoj zoni Središnja Bosna, te da je kao takav djelujući individualno i u saradnji sa pripadnicima Vojne policije HVO-a koji su bili pod njegovim zapovjedništvom i kontrolom, te sa drugim pripadnicima HVO-a planirao, poticao, zapovijedao, počinio ili na druge načine pomogao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje zločina protiv čovječnosti putem progona bosanskih Muslimana na političkoj, rasnoj ili vjerskoj osnovi, na području općina Vitez i Busovača. Optuženi se dobrovoljno predao vlastima u R Hrvatskoj 09.11.2001. godine, a u MKSJ je sproveden 21.11.2001. godine.

Dana 12.04.2006. godine Vijeće za prosljeđivanje MKSJ je, u skladu sa pravilom 11*bis* Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ, donijelo odluku o prosljeđivanju predmeta protiv Paška Ljubičića vlastima BiH. Pravosnažna odluka o prosljeđivanju ovog predmeta donesena je dana 04.07.2006. godine. Optuženi je dana 22.09.2006. godine prebačen iz prostorija pritvorske jedinice Ujedinjenih nacija u Scheveningenu (Holandija), u Pritvorsku jedinicu na državnom nivou u BiH.

Postupajući u skladu sa članom 2. stav 1. Zakona o ustupanju predmeta od strane MKSJ Tužilaštvu BiH i korištenju dokaza pribavljenih od strane MKSJ u postupcima pred sudovima u BiH (Zakon o ustupanju), Sud je dana 21.12.2006. godine prihvatio prilagođenu optužnicu Tužilaštva BiH broj KT-RZ-140/06 od 15.12.2006. godine, kojom se optuženi Paško Ljubičić tereti za počinjenje krivičnih djela zločin protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka a), h) i k) KZ BiH, ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka a) i f) KZ BiH i kršenje zakona i običaja rata iz člana 179. stav 2. tačka d) KZ BiH.

Dana 09.01.2007. godine održano je ročište za izjašnjenje o krivnji optuženog. S obzirom da se optuženi nije želio izjasniti o krivnji, Sud je u skladu sa članom 229. stav 1. ZKP BiH po službenoj dužnosti u zapisnik konstatovao da optuženi poriče krivnju.

Glavni pretres u ovom predmetu je počeo dana 11.05.2007. godine.

Dana 24.04.2008. godine Tužilaštvo je podnijelo izmijenjenu optužnicu kojom se optuženi tereti da je tokom oružanog sukoba u Republici Bosni i Hercegovini (R BiH), postupajući protivno odredbama međunarodnog humanitarnog prava, kršeći odredbe člana 4. stav 2. tačka g), člana 13. stav 2. i člana 14. Dodatnog protokola II Ženevskih konvencija od 12. augusta 1949. godine (Protokol II) počinio krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka a) i f) KZ BiH u vezi sa članom 29., 35. stav 2., te članom 180. stav 1. u vezi sa stavom 3. KZ BiH. Uz izmijenjenu optužnicu, Sudu je dostavljen Sporazum o priznanju krivnje (Sporazum), koji je sa tužiocem Tužilaštva BiH Davidom Scwendimanom, uz sudjelovanje njegovih branilaca, advokata Branke Praljak i

Tomislava Jonjića, zaključio optuženi Paško Ljubičić. Kao dodatak Sporazumu dostavljen je Aneks A u kojem su navedene činjenice koje optuženi, potpisivanjem Sporazuma prihvata.

Sud je dana 29.04.2008. godine održao ročište za razmatranje zaključenog Sporazuma. Tokom tog ročišta Sud je ispitao optuženog da li je Sporazum, uključujući Aneks A istoga potpisao svjesno i dobrovoljno, te da li je u potpunosti razumio kako sam Sporazum tako i posljedice koje iz njega proističu. Optuženi je potvrdio da je pročitao sve što je navedeno u Sporazumu i Aneksu, te da je Sporazum potpisao svjesno i dobrovoljno, nakon što je upoznat sa mogućim posljedicama, uključujući i posljedice vezane za eventualne imovinskopravne zahtjeve i troškove krivičnog postupka. Također, optuženi je potvrdio da priznaje sve što mu se stavlja na teret izmijenjenom optužnicom, kao i da razumije da se potpisivanjem Sporazuma odriče prava na suđenje te da ne može uložiti žalbu na krivičnopravnu sankciju koja će mu biti izrečena, ukoliko Sud prihvati zaključeni Sporazum. Optuženi je, nadalje, podržao navode svojih branilaca i tužioca.

Nakon vijećanja i glasanja, Sud je sporazum u cijelosti prihvatio, nalazeći da su ispunjeni svi uslovi iz člana 231. stav 4. ZKP BiH. Sud je utvrdio da je optuženi Paško Ljubičić sklopio predmetni sporazum dobrovoljno, svjesno i sa razumijevanjem, nakon što je bio upoznat sa posljedicama istog, uključujući i posljedice vezane za moguće imovinskopravne zahtjeve i troškove krivičnog postupka. Sud je dalje utvrdio da postoji dovoljno dokaza o krivnji optuženog, kao i da je optuženi razumio da se na ovaj način odriče prava na suđenje i da ne može uložiti žalbu na krivičnopravnu sankciju koja će mu biti izrečena. Izjava optuženog je unesena u zapisnik a istog dana održan je pretres za izricanje krivičnopravne sankcije, te mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 10 (deset) godina.

Tokom ročišta za izricanje krivičnopravne sankcije, strane u postupku i branioci optuženog iznijeli su otežavajuće i olakšavajuće okolnosti na strani optuženog, te su predložili i kazne zatvora u trajanju od devet godina (Tužilaštvo), odnosno osam godina (odbrana). Tužilac je u tom pravcu naveo da je prilikom zaključivanja Sporazuma imao u vidu težinu krivičnih djela koja se optuženom stavljaju na teret, okolnosti pod kojima su počinjena, kao i volju optuženog da odgovara za sve ono što mu se stavlja na teret. Tužilaštvo je navelo da je kao posebno olakšavajuću okolnost imalo u vidu priznanje optuženog i izraženo kajanje za počinjena djela. Tužilac se na ovom pretresu pozvao na pismeni podnesak Tužilaštva koji je Sudu dostavljen dana 18.04.2008. godine, te naveo da smatra da bi svrha kažnjavanja bila postignuta i kaznom zatvora u trajanju od 9 (devet) godina. Prema mišljenju tužioca, otvoreno i javno priznanje krivnje od strane optuženog često više zadovoljava žrtve i zajednicu nego što je to slučaj kada se vodi sudski postupak. Dodatno, tužilac kao olakšavajuću okolnost navodi i činjenicu da je optuženi postupao po zapovijedima a on lično nije počinio nijednu od radnji koje su za posljedicu imale smrt ubijenih u Ahmićima (iako je do smrti došlo zbog zapovijedi koju je on prenio).¹ Tužilac je kao otežavajuće okolnosti na strani optuženog naveo odgovorni položaj optuženog i dužnost koju je taj položaj podrazumijevao – postupanje u skladu sa važećim propisima o oružanom sukobu, propisima sa kojima je optuženi bio upoznat jer je bio profesionalni vojnik.

¹ Podnesak Tužilaštva BiH o kazni, broj KT-RZ-140/06 od 16.04.2008. godine.

Braniocu optuženog su i pismeno² i usmeno na ročištu iznijeli olakšavajuće okolnosti za koje smatraju da postoje na strani optuženog. Prema mišljenju odbrane, osobito olakšavajuće okolnosti predstavljaju činjenice da je optuženi priznao počinjenje krivičnog djela, te izrazio kajanje za počinjeno krivično djelo. Pored toga, braniteljica je istakla da niko od saslušanih svjedoka Tužilaštva nije teretio optuženog za zločin koji se desio u Ahmićima u aprilu 1993. godine. Dodatno, branioci navode da optuženog nisu teretili ni drugi pripadnici HVO-a koji su pravomoćno osuđeni za taj zločin, uključujući i Miroslava Bralu zv. "Cicko" koji je priznao svoju odgovornost. Branioci kao olakšavajuću okolnost navode i to da ni lokalno političko vodstvo, sačinjeno od najutjecajnijih pojedinaca u općini Vitez, nije moglo izmijeniti niti odgoditi provođenje zapovijedi koju je izdao zapovjednik OZ SB Tihomir Blaškić. U prilogu pismenom podnesku o kazni odbrana je dostavila izjave tri osobe bošnjačke nacionalnosti³ koje govore o svom poznanstvu sa optuženim i o njegovom ponašanju tokom vremena relevantnog za optužnicu. Sva tri lica navode da je Paško Ljubičić bio korektan prema Bošnjacima, da je bio pošten, te da nije odvajao ljude po nacionalnosti.

Kao dodatnu olakšavajuću okolnost koja postoji na strani optuženog, odbrana navodi činjenicu da je on neosuđivan, te da je porodičan čovjek i otac dvoje malodobne djece.

Sud je, prilikom razmatranja Sporazuma, cijenio izvedene dokaze Tužilaštva, a koji se odnose na krivičnopravne radnje za koje je optuženi zaključio Sporazum, i utvrdio da isti dokazuju da je optuženi počinio krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke a) i f) u vezi sa članom 29., članom 35. stav 2. i članom 180. stav 1. u vezi sa stavom 3. KZ BiH.

Sud je cijenio dokaze Tužilaštva, koji su izvedeni tokom suđenja u ovom predmetu, i to: iskaze svjedoka Zahida Zatagića, Abdulaha Ahmića, Bryan Shawn Charles Watters-a, Robert Wooley-a, Lee Whithworth-a, Geoffrey Martin Thomas-a, Andre Peter Kujawinskog, Michael Dooley-a, Mirsada Ahmića, Sulejmana Kavazovića, Ramize Mrkoje, Ediba Zlotrga, Sulejmana Kavazovića, Azre Dedić, Đule Đidić, kao i svjedoka sa pseudonimima: "I", "E", "K", "H", "R", "P", "O", "Z", "L", "V", "AA", "BB". Sud je također cijenio i sljedeće materijalne dokaze koje je Tužilaštvo uvelo u spis: Lista zarobljenih Muslimana koji su se nalazili u zatvoru Kaonik, potpisana od strane Zlatka Aleksovskog 15.05.1993. godine (P2), Lista prijedloga za pohvale i nagrade Zapovjedništva IV Bojne VP Vitez broj 02-4/3-07-811/93 od 29.03.1993. godine, potpisana od strane Paška Ljubičića (P3), Krivična prijava podnesena Okružnom vojnom tužiteljstvu Travnik protiv Miroslava Brala, broj 02-4/3-07-02-20/93 od 03.02.1993. godine, potpisana od strane Paška Ljubičića (P4), Dopis Okružnog zatvora Busovača broj 01-60/93 od 31.01.1993. godine koji potvrđuje da se Miroslav Bralo u periodu 03.02.1993. godine do 15.04.1993. godine nalazio u Okružnom zatvoru Busovača (P5), Zapovijed Općinskog stožera Busovača broj 62/92 od 10.05.1992. godine (P6), Fotografija UNPROFOR-ovog vojnika kako daje prvu pomoć povrijeđenom (P12), Fotografija UNPROFOR-ovog vojnika kako daje prvu pomoć povrijeđenom (P13), Fotografija žene koja razgovara sa vojnicima UN-a i lokalnih stanovnika koji nose oružje (P14); Fotografija kuće na kojoj su vidljiva i dva vozila UN-a (P15), Fotografija povrijeđene žene u kući (P16), Fotografija povrijeđene žene u kući (P17), Fotografija povrijeđene žene u kući (P18), Fotografija povrijeđene žene u kući (P19),

² Podnesak odbrane od 16. aprila 2008. godine, kojim odbrana moli Sud da optuženom izrekne blažu kaznu

³ Izjave Alije Begića, Seada Durakovića i Merime Đoja

Fotografija povrijeđene žene u kući (P20), Fotografija spoljašnjice kuće od 16.04.1993. godine (P21), Fotografija spoljašnjice kuće od 25.04.1993. godine (P22), Fotografija UN-ovog oklopnog vozila parkiranog ispred kuće (P23), Fotografija na kojoj su vidljivi ljudi koji se nalaze ispred podruma kuće (P24), Fotografija ljudi u podrumu kuće (P25), Fotografija na kojoj su vidljivi ljudi koji se nalaze ispred podruma kuće (P26), Fotografija na kojoj su vidljivi ljudi koji se nalaze ispred podruma kuće (P27A), Fotografija kuće sa mrtvim tijelom na stepeništu (P27B), Fotografija kuće koja gori (P28), Fotografija kuće koja gori (P29), Fotografija UN-ovog oklopnog vozila u Ahmićima i na kojoj se vidi kako minaret stoji uspravno (P30), Fotografija opisuje UN vojnike sa tijelom (P31), Fotografija na kojoj se nalaze tijela u vozilu hitne pomoći (P32), Fotografija na kojoj se nalaze tijela u vozilu hitne pomoći (P33), Fotografija UN-ovog oklopnog vozila na kome se vidi pravac u kojem se ispaljuje svijetleća municija (P34), Avionski snimak Ahmića na kome se nalaze oznake korištene prilikom ispitivanja svjedoka Wooley-a (P35), Fotografija na kojoj se vide oblaci dima koji se viju iz muslimanskih kuća u Vitezu, sliku snimio svjedok Watters (P36), Slika na kojoj se vide poredana tijela pored puta prema Dubravici (P37), Avionski snimak Ahmića snimljena od strane svjedoka Watters-a (zelenom bojom su označene muslimanske kuće iz kojih su bili istjerani ljudi blizu bungalova u Nadiocima) (P38), Fotografija Chaleta (P39), Skica amblema jedinice Džokeri (P40), Snimak Sky news na kojem se pojavljuje Robert Stewart (P41), Fotografija na kojoj se vidi porušeni minaret džamije u Ahmićima (P42), Fotografija na kojoj se vide izgorjela tijela jednog djeteta i jedne odrasle osobe na kućnom pragu (P43), Fotografija na kojoj se bliže vidi tijelo koje se nalazi na prethodnoj fotografiji (P44), Fotografija na kojoj je prikazano približno 100 spaljenih tijela sa prethodne fotografije (P45), Fotografija na kojoj se vidi jedno tijelo u podrumu kuće (P46), Fotografija na kojoj sve vide izgorjela tijela u podrumu kuće i tragovi od krvi i metaka na zidovima (P47), Fotografija na kojoj se vide izgorjela tijela u podrumu (P48), Fotografija na kojoj se vidi kostur pronađen u spaljenoj kući (49), Fotografija na kojoj se vidi vojnik Britanskog bataljona kako nosi tijela (50), Fotografija mjesta masovnog ukopa (P51), Fotografija mjesta masovnog ukopa (P52), Fotografija mjesta masovnog ukopa (P53), Fotografija mjesta masovnog ukopa (P54), Fotografija ulaza u hotel u Vitezu (P55), Nacrt hotela u Vitezu i njegovog okruženja (P56), Fotografija Vladimira Šantića (P57), Fotografija na kojoj se nalazi Paško Ljubičić blizu kamiona (P58), Fotografija na kojoj se nalaze Paško Ljubičić i Darko Gelić, zajedno sa još dva civilna policajca (P58), Fotografija na kojoj se nalaze dva vojnika snimljena s leđa, jedan nosi kamuflažnu, a jedan crnu uniformu (P60), Fotografija na kojoj se vidi pripadnik jedinice Vitezovi, u lijevoj ruci drži snajper kalibra 12,7 mm (P61), Naredba koju je izdao Tihomir Blaškić 16.06.1993. godine a koja se odnosi na zapovjednike svih brigada i neovisnih jedinica (na engleskom jeziku) (P62), Avionski snimak Viteza (P63), Prikaz amblema jedinica HVO-a (P64), Prikaz amblema jedinica Armije R BiH (P65), Fotografija na kojoj se vidi mrtvo tijelo ispred kuće u Vitezu (P66), Fotografija slična fotografiji označenoj sa brojem P66 (P67), Fotografija na kojoj se vidi srušeni minaret džamije u Ahmićima (P68), Fotografija na kojoj se vidi oklopno vozilo u blizini mjesta eksplozije u Vitezu (69), Fotografija na kojoj se vidi put u Vitezu, mjesto eksplozije sa ostacima kamiona i malim kraterom (P70), Fotografija na kojoj se izbliza vidi mjesto eksplozije (P71), Fotografija na kojoj se vide ostaci kamiona (P72), Video snimak mjesta eksplozije, snimljen iz kupole jednog od vozila warrior (P73), Avionski snimak područja oko Viteza koju je svjedok prethodno označio (P74), Avionski snimak Viteza koja je prethodno označena (P75), Mapa prostora oko Ahmića koja je obilježena (P76), Fotografija na kojoj se vide izgorjele kuće i mrtva tijela (P77), Dio slike označene sa brojem P77, na kojoj se vide dva leša (P77A), Fotografija koja je snimljena u

Ahmićima, dok su ukrcavani civili u vozilo (P78), Fotografija koja je snimljena u Ahmićima, dok su ukrcavani civili u vozilo, ista je kao i Blaškić 136/2, s tim što se razlikuju oznake (P79), Avionski snimak Ahmića, neoznačen (P80), Dva video snimka koje je snimak svjedok Wooley (P81), Video traka o napadu na Ahmiće (P82), Fotografija na kojoj se vidi mrtvo tijelo na polju u Ahmićima (P83), Fotografija na kojoj se vidi mrtvo tijelo pored puta u Vitezu (P84), Fotografija na kojoj se vide tri kuće (kuća svjedoka B, Šefika Pezera i Nedžada Džidića) (P85), Prikaz amblema jedinica HVO-a (P86), Avionski snimak Šantića, vidi se područje Žume (svjedokova kuća i njegovo susjedstvo) (P87), Fotografija Fatime Ahmić i njenog muža ispred kuće (P88), Fotografija Fahrudina Ahmića i njegove supruge sa vjenčanja (P89), Informacija Valentina Ćorića o imenovanju Paška Ljubičića za novog zapovjednika 4. bojne Vojne policije broj 02-4-07-104/93 od 15.01.1993. godine (postoji ispravka datuma, u originalu stoji 1992.) upućen Upravi Vojne policije (P90), Borbena zapovijed-naredba HVO-a, Zapovjedništva OZ SB IZM Vitez, za osiguranje dijela ceste Kaonik-Dubrave i odbijanja napada neprijatelja, od 16.04.1993. godine, bez broja (P91), Vanredno izvješće HVO-a, Zapovjedništva IV bojne VP Vitez upućeno Upravi vojne policije Mostar broj 02-4/3-04/1-108/93 od 27.01.1993. godine (P92), Izvješće HVO-a, Zapovjedništva IV bojne VP Vitez upućeno Upravi vojne policije Mostar broj 02-4/07-3/5/93 od 26.02.1993. godine (P93), Izvješće HVO-a Zapovjedništva IV bojne VP Vitez upućeno Operativnoj zoni Središnja Bosna od 16.04.1993. godine, bez broja (P94), Dopis HVO-a, Uprave Vojne policije upućen Valentinu Ćoriću, broj 02-4/3-1-53/93 od 02.08.1993. godine (P95), Napomena i pojašnjenja prijedloga ustroja IV bojne VP HVO OZ-SB koje su upućene od strane HVO-a, Zapovjedništva IV bojne VO Vitez Upravi vojne policije Mostar broj 02-4/3-07-376/93 od 05.02.1993. godine (P96), Shema organizacije IV bojne VP Vitez OZ Središnja Bosna (P97), Izvješće HVO-a, IV bojne VP Vitez upućeno Upravi vojne policije Mostar o radu za dan 18.02.1993. godine, broj 02-4/3-07-02-264/93 od 19.02.1993. godine (P98), Izvješće HVO-a, IV bojne VP Vitez upućeno Upravi vojne policije Mostar o radu za dan 15.02.1993. godine, broj 02-4/3-07-02-205/93 od 16.02.1993. godine (P99), Zapovijed IV bojne VP Vitez upućena zapovjedniku VP- HVO Travnik broj 02-4/3-07-337/93 od 02.03.1993. godine (P100), Uputstvo za rad postrojbi Vojne policije Hrvatskog vijeća odbrane, Hrvatske zajednice Herceg-Bosna (P101), Upute o načinu postupanja Vojne policije u uvjetima važenja uredbe o primjeni ZKP u slučaju ratnog stanja ili neposredne ugroženosti Hrvatske zajednice Herceg-Bosna (P102), Krivična prijava broj KU-02/4-3-07-02-17/93 od 02.03.1993. godine upućena od strane IV bojne VP Okružnom vojnom tužiteljstvu Travnik (u prilogu se nalaze: službena zabilješka o obavljenom razgovoru sa Vinkom Bašićem, informativne izjave uzete od Joze Perića, Željka Jurčevića, Dominika Grebera i Marja Muslina i rješenje o određivanju pritvora) (P103), Krivična prijava broj 02-4/3-07-60/93 od 02.07.1993. godine upućena od strane IV bojne VP Okružnom vojnom tužiteljstvu Travnik (u prilogu se nalaze: izjave uzete od Radenka Škave, Marijana Kozina, Miroslava Plehela, Mije Đotle, zapisnik o utvrđivanju identiteta, nalaz i mišljenje ljekara, rješenje o određivanju pritvora prema Miji Đotli, zapovijed za sprovođenje u vojni zatvor, dva izvješća o mjerama i radnjama u svezi sa pronalaskom počinioca ubojstva nad porodicom Kasima Mujića, izvješće o pronalasku počinioca ubojstva nad porodicom Kasima Mujića, potvrda o prijemu osobe Miroslava Plehela i dvije potvrde o privremeno oduzetim predmetima) (P104), Krivična prijava broj 02-4/3-07-49/93 od 02.04.1993. godine upućena od strane IV bojne VP Okružnom vojnom tužiteljstvu Travnik (u prilogu se nalaze: izjave uzete od Dragana Bilića i Gorana Međugorca, rješenja o određivanju pritvora prema Draganu Biliću i Goranu Međugorcu, zapovijed za uhićenje Gorana Međugorca i Dragana Bilića itjeralica za Dragana Bilića i Gorana Međugorca)

(P105), Krivična prijava broj 02-4/3-07-02-25/93 od 11.02.1993. godine upućena od strane IV bojne VP (u prilogu se nalaze: izjave uzete od Miloša Juranovića, Mirka Broza, Ivica Radmana, Slobodana Frlića, Nedeljka Vidovića, Ivica Antonića, engleski prijevod krivične prijave) (P106), Krivična prijava broj 02-4/3-07-02-32/93 od 01.03.1993. godine upućena od strane IV bojne VP (u prilogu se nalaze: engleski prijevod prijave) (P107), Izvješće HVO-a, IV bojne VP Vitez broj 02-4/3-07-355/93 od 04.03.1993. godine o radu Odjela za kriminalitet u mjesecu /veljača/ 1993. godine (u prilogu engleski prijevod izvješća) (P108), Informacija HVO-a, IV bojne VP Vitez broj 02-4/3-07-386/93 od 08.03.1993. godine o angažiranju vojnih policajaca na području općine Busovača za vrijeme sukoba sa muslimanskim oružanim snagama /MOS-a/ (u prilogu engleski prijevod izvješća) (P109), Zapovijed za djelovanje HVO HZ HB Zapovjedništvo OZ Središnja Bosna IZM Vitez broj 01-4-227/93 od 15.04.1993. godine (u prilogu nacrt prijave na engleskom jeziku) (P110), Zapovijed za povlačenje postrojbi čete VP iz Travnika u Vitez, HVO HZ HB Zapovjedništvo OZ Središnja Bosna IZM Vitez broj 01-4-280/93 od 16.04.1993. godine (u prilogu nacrt prijave na engleskom jeziku) (P111), Obavijest o zakazivanju sastanka HVO-a, IV bojne VP Vitez broj 02-4/3-07-425 od 14.03.1993. godine u prilogu engleski prijevod obavijesti (P112), Dopis HVO HZ HB Zapovjedništvo OZ Središnja Bosna IZM Vitez broj 01-4-259/93 od 16.04.1993. godine (u prilogu engleski prijevod dopisa) (P113), Operativno izvješće HZ HB, HVO, Zapovjedništva Viteške brigade, broj 01-125-21/93 od 17.04.1993. godine (u prilogu engleski prijevod izvješća) (P114), Zapovijed HVO HZ HB Zapovjedništvo OZ Središnja Bosna IZM Vitez 01-4-319/93 od 17.04.1993. godine (u prilogu engleski prijevod zapovijedi) (P115), Izvješće HVO-a, IV bojne VP Vitez, upućeno Zapovjedništvu OZ-SB IZM Travnik o radu pripadnika HVO-a u vojni zatvor Kaonik-Busovača na dan 02. i 16. veljače 1993. godine (P116), Potvrda Crvenog križa od 16.03.1994. godine za Sulejmana Kavazovića (P117), Fotografija stražnjeg dijela Kino dvorane (P118), Fotografija ulaza u Kino dvoranu (P119), Fotografija prednjeg ulaza u zgradu koja je bila stožer brigade HVO-a (P120), Fotografija Muje Ahmića (P121), Fotografija Muniba Helega (P122), Plan hotela Vitez (P123), Zapovijed Šantić Vladimira u vezi sa zatvaranjem Mirsada Bilića na sedam dana broj 02-4/5-04/1-260/93 od 25.03.1993. godine (P124), Fotografija obitelji i prijatelja Harisa Hrnjića (P125), Informacije 3. Korpusa na osnovu izjava: Safeta Kulića, Nihada Osmančevića, Rasima Kerme, Mehmeda Bešlića i Ramiza Hodžića (P126), Republika Bosna i Hercegovina, 3. Korpus, 325. Brdska brigada, Služba za suzbijanje kriminaliteta, Spisak pobijenih lica od strane ustaša u selu Ahmićima, Vitezu, D. Večeriskoj i Starom Vitezu 16.04.1993. godine, broj 02/2-230-145/94 od 18.03.1994. godine (u prilogu engleski prijevod spiska) (P127), List od 13 leading Muslims arrested in Vitez / Spisak 13 vodećih Muslimana koji su uhapšeni u Vitezu (P128), Fotografija Šefika Pezera i sina Ahmeda (P129), Fotografija Mustafe i Čazima Pezer (P130), Fotografija Mustafinog sina Adila (P131), Fotografija obitelji Esada Ahmića (P132), Fotografija Fate Pezer (P133), Fotografija Hajre Ahmić (P134), Fotografija Murisa Ahmića (P135), Fotografija kuće Sakiba Ahmića uslikana sa puta Vitez/Busovača (P136), Fotografija kuće Sakiba Ahmića (P137), Fotografija Latife Ahmić (P138), Fotografija Semira i Alme (P139), Fotografija Islama i Ismaila Ahmića (P140), Fotografija Hašima Ahmića i njegove unuke i fotografije Fahrudina i njegove supruge (P141), Fotografija Mustafe Dedića i sina Feriza (P142), Fotografija Osmana i Čazima Pezer (P143), Fotografija Nezire i Mustafe Pezer (P144), Fotografija Mustafe i Farisa. Obitelj Azre Dedić (P145), Fotografija Muje Ahmića i brata Azre Dedić, Adema Siljaka (P146), Fotografija Farisa i Muje (P147), Fotografija Farisa i Elvedina (P148),

Fotografija Ahmeda Pezera (P149), Borbena zapovijed Viteškoj brigadi, Tihomir Blaškić, 16.04.1993. godine (P150).

Obrana optuženog je tokom suđenja Sudu prezentovala sljedeće objektivne dokaze: fotografije lica po imenima Abdulah i Džafer i fotografije još četiri lica za koje tvrdi da se radi o pripadnicima mudžahedinskih snaga (D-18, D-18a, D-18b), Izjavu Senaida Kolića (D-19), Mapu područja Lašvanske doline (D-16), Avionski snimak Viteza (D-19), Avionski snimak Viteza na kojem su označeni neki objekti (D-18), Dopis Generalštaba Vojske Srbije i Crne Gore od 19.09.2003. godine (D-15), Spisak lica (D-14), Mapu područja Lašvanske doline sa označenim mjestom Kratine (D-13), Avionski snimak dijela grada Viteza sa legendom (D-12), Telegram dežurnog oficira od 28.08. u 23,05 sati (D-11), Telegram Štaba odbrane Viteza od 12.09. u 10,00 sati (D-10), Telegram LUNA-e od 14.09. u 20,00 sati (D-9).

Vijeće cijeni da dokazi optužbe koji su izvedeni tokom glavnog pretresa (pobrojani svjedoci kao i objektivni dokazi), te djelimično prihvaćeni prijedlog Tužilaštva za utvrđivanje činjenica iz MKSJ, potvrđuju navode izmijenjene optužnice Tužilaštva BiH od 24.04.2008. godine.

1. Procesne odluke

Ovaj predmet je, kako je to već naznačeno, ustupljen Sudu BiH u skladu sa Zakonom o ustupanju. Neke od procesnih odluka ovog vijeća su direktna posljedica ovog ustupanja, te se direktno vežu za odluke donesene od strane MKSJ.

1.a) Odluke o zaštitnim mjerama za svjedoke

U skladu sa pravilom 75. Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ zaštitne mjere za svjedoke određene od strane MKSJ “ostaju na snazi *mutatis mutandis*, u svakom drugom postupku pred Tribunalom (u daljem tekstu: drugi postupak) ili pred drugim sudom dok god ne budu ukinute, izmijenjene ili pojačane u skladu s procedurom predviđenom ovim pravilom”. U predmetu protiv Paška Ljubičića mjere zaštite su za svjedoke u najvećem broju slučajeva već bile određene od strane MKSJ. Sudija za prethodno saslušanje ovog suda je rješenjem od 12.12.2006. godine⁴ odredio mjere zaštite za svjedoke pod pseudonimima B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, N, O, R, T. Osim toga, Vijeće je tokom glavnog pretresa, na prijedlog tužioca, proglasilo tajnim I lične podatke za svjedoke kojima su dodijeljeni pseudonimi “AA” i “BB”.

Pomenutim odlukama Suda su prava imena i prezimena i ostali lični podaci svjedoka proglašeni tajnima (najduže 30 godina nakon što odluka postane pravosnažna), a svjedocima kojima su ove mjere zaštite određeno omogućeno je da toom suđenja svjedoče uz korištenje elektronskog uređaja za promjenu slike⁵, odnosno uz korištenje elektronskog uređaja za promjenu glasa i slike⁶.

⁴ Rješenje Suda BiH broj X-KRN-06/241 od 12.12.2006. godine

⁵ Za svjedoke pod pseudonimima B, C, H, I, J, K, L, N, O, R, T

⁶ Za svjedoke pod pseudonimima D,E,F,G

Ove mogućnosti ipak nisu koristili svi svjedoci koji su zaštićeni odlukama Suda i kojima je takva mogućnost data. Neki od zaštićenih svjedoka su svjedočili u sudnici, bez korištenja elektronskih uređaja za promjenu glasa i slike (tako da su ih prisutni u sudnici mogli vidjeti i čuti), ali bez prisustva javnosti. Naime, pored odluka Suda koje su donesene tokom prethodnog postupka a kojima je zaštićen identitet svjedoka (kako je prethodno navedeno), određeni broj svjedoka je svjedočio na glavnom pretresu uz isključenje javnosti. Sud je odluke o isključenju javnosti u skladu sa članom 235. ZKP BiH donio tokom glavnog pretresa u više navrata. Sud je ovakve mjere koristio imajući u vidu princip direktnog izvođenja dokaza i cijeneći da su takve mjere adekvatne u okolnostima gdje svjedoci ne traže zaštitu od samog optuženog, već zaštitu identiteta, osobnog i intimnog života od javnosti.

Imajući u vidu da je identitet ovih svjedoka zaštićen (čak i 30 godina nakon pravosnažnosti presude) Sud je tokom čitavog postupka vodio računa da se ne otkrije niti jedan podatak koji bi mogao dovesti do otkrivanja identiteta. Svjedoci će u presudi biti oslovljeni pod pseudonimima koji su im ranije dodijeljeni.

1.b) Odluka o prihvatanju utvrđenih činjenica

Sud je dana 07.01.2008. godine djelimično usvojio prijedlog Tužilaštva BiH broj KT-RZ-140/06 od 30.05.2007. godine koji se odnosi na prihvatanje kao dokazanih činjenica koje su utvrđene pred MKSJ. Sud je ovu odluku donio u pisanoj formi u kojoj su detaljno navedeni razlozi za prihvatanje, a uz odluku je sačinjen Aneks u kojoj su pobrojane činjenice koje su prihvaćene. Sud je imao u vidu da su činjenice koje je prihvatio generalne prirode, a odbio je prihvatiti činjenice koje se odnose na odnos optuženog prema krivičnom djelu za koje se tereti i na njegovu eventualnu krivičnu odgovornost. Krivičnu odgovornost optuženog Sud je utvrdio kroz dokaze koji su izvedeni tokom glavnog pretresa a koji potvrđuju valjanost priznanja optuženog.

1.c) Ostale procesne odluke

Kao što je već navedeno, 11.05.2007. godine počeo je glavni pretres u ovom predmetu. Sud je prve svjedoke Tužilaštva saslušao 13.06.2007. godine. Vijeće je prilikom ova dva ročišta bilo u sastavu sudije Šabana Maksumića kao predsjednika vijeća, te sudija Marie Tuma i Pietro Spera kao članova vijeća. Pored toga, kao član vijeća, u svojstvu rezervnog sudije, glavni pretres je od početka pratila i sudija Merja Halme-Korhonen. Naime, u skladu sa odlukom Predsjednice Suda donesenom po prijedlogu predsjednika sudećeg vijeća u ovom predmetu od 17.04.2007. godine⁷, sudija Merja Halme – Korhonen je imenovana kao rezervni sudija i dana 25.06.2007. godine u potpunosti je zamijenila sudiju Pietro Speru kao član sudećeg vijeća. Ovakva odluka donesena je iz objektivnih razloga, odnosno isteka mandata sudije Spere, te njegove zauzetosti u drugom predmetu. Strane u postupku, kao ni odbrana optuženog, nisu istakle prigovor na ovakvu procesnu odluku.

Član 238. stav 2. ZKP BiH predviđa mogućnost da predsjednik Suda, po zahtjevu predsjednika vijeća, odredi jednog ili dvojicu sudija da prisustvuju glavnom pretresu kako

⁷ Vidjeti: Službenu zabilješku od 07.05.2007. godine i Službenu zabilješku od 15.06.2007. godine u kojima su navedeni prijedlozi Komisije za imenovanje vijeća, a vezano za imenovanje rezervnog sudije (Merja Halme-Korhonen) u ovom predmetu.

bi zamijenili članove vijeća u slučaju njihove spriječenosti. Naime, kod složenih predmeta u kojima glavni pretresa traje duži vremenski period može doći do situacije da jedan od članova vijeća bude spriječen da prisustvuje pretresu do njegovog okončanja. Svrha pomenute odredbe je izbjegavanje okolnosti u kojima bi pretres eventualno morao biti ponovljen zbog nedostupnosti odnosno promjene jednog od članova vijeća.

U ovom konkretnom slučaju, sudija Korhonen je glavni pretres pratila od početka u svojstvu rezervnog sudije, te je sudiju Speru u potpunosti zamijenila nakon što su saslušana samo dva svjedoka Tužilaštva. Imajući u vidu ove okolnosti, navedene odredbe ZKP BiH, kao i međusobnu saglasnost strana u postupku i odbrane optuženog, vijeće je ocijenilo da je ovakva procesna odluka u interesu samog optuženog, u smislu nesmetanog nastavka i bržeg okončanja glavnog pretresa.

Nakon glavnog pretresa koji je održan dana 12.07.2007. godine, nastavak je održan dana 24.08.2007. godine, te je time prekoračen zakonski rok od 30 dana za odlaganje glavnog pretresa. Naime, član 251. stav 3. ZKP BiH, propisuje: *“Ako je odlaganje trajalo duže od 30 dana ili ako se glavni pretres drži pred drugim sudijom, odnosno predsjednikom vijeća – glavni pretres mora iznova početi i svi dokazi se moraju ponovo izvesti”*. Međutim, u ovom konkretnom slučaju, strane su se izjasnile da nemaju prigovora zbog proteka ovog roka te da su saglasne da se glavni pretres nastavi. Kako prava stranaka nisu ugrožena ovakvim tehničkim prekoračenjem roka (što potvrđuje, između ostalog, činjenica da one nisu imale prigovor na ovakvo odlaganje), a imajući u vidu složenost predmeta i obavezu Suda da ukupno trajanje pretresa skрати na najkraći mogući period (kao i dug period pritvora, uključujući pritvor prije transfera optuženog u BiH), vijeće nalazi da formalno prekoračenje roka u ovom okolnostima nije dovelo do bitnog kršenja relevantnih zakonskih odredbi.

2. Primjenjivi zakon

Vijeće je, na početku, razmotrilo koji je zakon primjenjiv u ovom konkretnom slučaju. Pri tome, Sud je imao u vidu odredbe članova 3., 4. i 4. a) KZ BiH, te odredbe člana 7. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (Konvencija).

Optuženi se tereti za činjenje krivičnih djela iz Krivičnog zakona BiH koji je donesen 2003. godine, dakle nakon perioda relevantnih događaja iz optužnice. Svakako uzimajući u ovdz opće principe koji se nalaze u članovima 3. i 4. KZ BiH, Sud zaključuje da su isti kvalifikovani članom 7. stav 2. Konvencije (kao i članom 4. a) KZ BiH). Naime, principi zakonitosti i vremenskog važenja krivičnog zakona iz članova 3. i 4. KZ BiH svakako ne sprječavaju suđenje ili kažnjavanje bilo kojeg lica za činjenje ili nečinjenje koje je u vrijeme kada je počinjeno predstavljalo krivično djelo u skladu sa općim načelima međunarodnog prava. Inkriminisane radnje optuženog su, u momentu kada su počinjene, predstavljale krivično djelo kako u skladu s općim načelima međunarodnog prava, tako i prema Krivičnom zakonu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (koji je bio na snazi u inkriminisanom periodu).

Dakle, primjena zakona iz 2003. godine u dijelu u kojem on sadrži propisana krivična djela usmjerena na zaštitu općih načela međunarodnog prava (koja svakako obuhvataju krivična djela koja se optuženom stavljaju na teret), na djela počinjena prije stupanja na snagu ovog zakona, jeste u skladu sa Konvencijom te samim tim i sa Ustavom BiH.

Vijeće je, dakle, zaključilo da se na ovaj konkretni predmet imaju primijeniti odredbe KZ BiH. Pri tome, Sud je posebno imao u vidu odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u predmetu Abdladhim Maktouf (broj AP-1785-06) iz koje proizilazi da je primjena Krivičnog zakona BiH u predmetima krivičnih djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (a koja djela su počinjena prije stupanja na snagu ovog zakona) u skladu sa Konvencijom kao i Ustavom BiH⁸.

Vijeć je, također, imalo u vidu da je optuženi, potpisujući sporazum, priznao krivnju za počinjenje krivičnih djela koja su propisana KZ BiH iz 2003. godine.

3. Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke a) i f) u vezi sa članom 29., te u vezi sa članom 180. stav 1. u vezi sa stavom 3. KZ BiH

Optuženi se, kako je ranije navedeno, tereti za krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke a) i f) u vezi sa članovima 29. i 35. stav 2., te u vezi sa članom 180. stav 1. u vezi sa stavom 3. KZ BiH, što predstavlja kršenje odredbi Protokola II (članova 4. stav 2., 13. stav 2. i 14.).

Relevantni dio člana 173. KZ BiH propisuje:

„Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi ili učini koje od ovih djela:

a) napad na civilno stanovništvo, naselje, pojedine civilne osobe ili osobe onesposobljene za borbu, a taj je napad posljedovao smrću, teškom tjelesnom ozljedom ili teškim narušenjem zdravlja ljudi;

f) ... pljačkanje imovine stanovništva, protupravno, samovoljno i vojnim potrebama neopravdano uništavanje ili prisvajanje imovine u velikim razmjerama...“

U skladu sa citiranim odredbama, te imajući u vidu praksu MKSJ kada su u pitanju krivična djela ratnih zločina, Sud je prvo utvrdio postojanje općih elemenata ovog krivičnog djela:

- djelo počinioca mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava
- kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije
- djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom
- počinitelj mora narediti ili počiniti djelo

Sud je pri donošenju zaključka o postojanju činjenica koje ispunjavaju ove opće elemente uzeo u obzir činjenice koje su već utvrđene u predmetima MKSJ⁹ (*Blaškić, Aleksovski, Kupreškić i dr., Čerkez i Kordić*). Nadalje, u odnosu na postojanje pomenutih elemenata svjedočili su i mnogobrojni svjedoci optužbe tokom suđenja (kako će biti navedeno u nastavku presude).

⁸ Ustavni sud u pomenutom predmetu upućuje da je suština stava 2. člana 7. Konvencije sračunata da „učini jasnim da član 7. ne utiče na zakone koji su usvojeni pod izuzetnim okolnostima nakon kraja Drugog svjetskog rata, a koji su bili usmjereni na kažnjavanje ratnih zločina, izdaje i kolaboracije sa neprijateljem i nije mu cilj noti moralna niti pravna osuda takvih zakona“.

⁹ Sud je rješenjem broj X-KR-06/241 od 07.01.2008. godine prihvatio kao dokazane činjenice koje su utvrđene u presudama MKSJ u predmetima *Blaškić, Aleksovski, Kordić i Čerkez, Kupreškić i dr.*, kako je detaljno navedeno u pismenom rješenju Suda od 07.01.2008. godine i Aneksu uz to rješenje

- **djelo učinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava**

Relevantna pravila međunarodnog prava u ovom slučaju nalaze se u odredbama Protokola II koje glase:

Član 4. stav 2. tačka g): „*Ne dirajući u načelni karakter naprijed navedenih odredaba, sljedeća djela protiv osoba pomenutih u stavu 1. jesu i ostaju zabranjena u svako doba i na svakom mjestu: pljačka....*“

Član 13. stav 2. : „*Civilno stanovništvo i pojedinci civili neće biti predmet napada. Zabranjeni su akti ili prijetnje nasiljem čiji je glavni cilj da šire strah među civilnim stanovništvom*“.

Član 14. :“*Zabranjeno je iznurivanje stanovništva glađu kao metod ratovanja. U tom smislu zabranjeno je napasti, uništiti, ukloniti ili učiniti nekorisnim objekte prijeko potrebne da bi civilno stanovništvo preživjelo, kao što su namirnice, poljoprivredne oblasti za prooizvodnju hrane, žetva, živa stoka, instalacije za vodu za piće i rezerve i postrojenja za navdnjavanje*“.

U pogledu kršenja odredbe člana 4. stav 2. tačka g) Protokola II, Sud je na osnovu priznanja optuženog i izvedenih dokaza Tužilaštva utvrdio da je tokom (i nakon) napada na Ahmiće u inkriminisano vrijeme, opljačkan veliki boj bošnjačkih kuća, a oduzimana je i ostala imovina koja je pripadala Bošnjacima u Ahmićima. To potvrđuju, pored ostalog, svjedoci Abdulah Ahmić i svjedok „E“.

Svjedok Abdulah Ahmić navodi:“*Negdje oko podne zapazio sam da se iz gornjeg dijela sela pljačka, odvozili su se traktori i vozila Bošnjaka*“¹⁰, dok svjedok „E“ navodi da je 16. aprila 1993. godine počela pucnjava u Ahmićima, a on je vidio i vojnike sa oznakama Džokera. Ovi vojnici su njega, njegovu majku, oca i brata odveli iz kuće a kuću su pretražili i oduzeli su od njih sav novac, prijeteći im da će ih ubiti ukoliko pokušaju nešto sakriti.

Da je u ovom konkretnom slučaju prekršena i ranije citirana odredba člana 13. Protokola II proističe kako iz priznanja krivnje, tako i iz svjedočenja velikog broja svjedoka Tužilaštva koji su na glavnom pretrsu potvrdili da su među licima koja su bila žrtve napada jedinica HVO-a na Ahmiće bila lica koja spadaju u kategoriju civila, konkretno u smislu člana 4. stav 1. Protokola II. Naime, radilo se o osobama koje „*ne uzimaju direktno učešće ili koje su prestale da učestvuju u neprijateljstvima...*“¹¹. Ovakav zaključak proizilazi iz svjedočenja osoba koje su saslušane tokom pretresa¹¹, a to se jasno vidi i na fotografijama koje su predočene Sudu tokom izvođenja dokaza Tužilaštva¹². Na predočenim fotografijama su snimljeni leševi osoba kojese u civilnoj odjeći, nisu naoružani. Među njima je bilo i žena i djece i staraca. Pripadnici britanskog bataljona u UNPROFOR-u (Geoffrey Thomnas, Andre Kujawinski, Michael Dooley, Robert Wooley, Bryan Watters, Lee Withworth) koji su obišli

¹⁰ Svjedočenje Abdulaha Ahmića (svjedok optužbe) dana 12.07.2007. godine

¹¹ Svjedoci Abdulah Ahmić, Bryan Watters, Robert Wooley, Geoffrey Thomas, Andre Kujawinski, Michael Dooley, Mirsad Ahmić, Ramiza Mrkonja, svjedoci „Z“, „E“, Đula Đidić i Azra Dedić su svjedočili o stradanju bošnjačkih civila u Ahmićima u vrijeme relevantno za optužnicu

¹² Fotografije koje je Tužilaštvo predočilo Sudu tokom ispitivanja svjedoka Andre Kujawinski-og i Michael Dooley-a

Ahmiće nakon napada dali su saglasne i vjerodostojne iskaze o onome što su vidjeli u Ahmićima, a koji potvrđuju prednje navedeno.

Zaštita civila u vrijeme oružanog sukoba temelj je savremenog humanitarnog prava. Čak i u slučaju napada na vojne ciljeve koji mogu nanijeti štetu civilima, međunarodno pravo propisuje da se prilikom napada na vojne ciljeve mora posvetiti razumna pažnja da se civili ne bi bespotrebno povrijedili iz nemarnosti. Pored toga, čak i kada su napadi usmjereni na legitimne vojne ciljeve, oni su protivpravni ukoliko su izvedeni uz korištenje neselektivnih sredstava ili metoda ratovanja, ili na takav način da izazovu neselektivnu štetu civilima¹³.

Član 14. Protokola II propisuje da je počinjeno kršenje odredbi međunarodnog prava ako se ne zaštite objekti koji su prijeko potrebni za preživljavanje civilnog stanovništva. Veliki broj svjedoka je na suđenju naveo da je kritičnog dana u Ahmićima uništen i zapaljen veliki broj kuća koje su bile vlasništvo civila bošnjačke nacionalnosti. Svjedok Robert Wooley je na predloženim fotografijama sela Ahmići koje su snimljene iz zraka (fotografije koje su mu predložene tokom suđenja) pokazao mjesta na kojima je 16. aprila 1993. godine vidio zapaljene kuće (civilne objekte). Svjedok „Z“ navodi da su vojnici u šarenim uniformama koji su napali Ahmiće nosili „*plastične flaše sa nekom tekućinom i zalijevali njom sve, a onda su sve popalili*“¹⁴.

Imajući u vidu svjedočenja navedenih lica, predložene objektivne dokaze, uz priznanje optuženog, nesporno je da je napad na Ahmiće 16. aprila 1993. godine predstavljao kršenje navedenih odredbi Protokola II.

- **kršenje u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije**

Ovaj temporalni uslov sadrži prohibicije koje su usmjerene na period u kojem traju neprijateljstva. Dakle, osnovni uslov iz člana 173. KZ BiH je da radnje optuženog moraju biti počinjene za vrijeme oružanog sukoba ili okupacije ili ratnog stanja. Ovo je konzistentno sa činjenicom da se principi međunarodnog prava primjenjuju od samog početka i tokom cijele dužine neprijateljstava. U Odluci Apelacionog vijeća MKSJ u predmetu Tadić navodi se: „*Međunarodno humanitarno pravo primjenjuje se od početka (takvih) oružanih sukoba sve do poslije prestanka neprijateljstava...*“¹⁵.

Oružani sukob „*postoji svuda gdje se pribjeglo oružanoj sili između država ili produženom nasilju između vlasti i organizovanih oružanih grupa, ili 'pak između takvih grupa unutar jedne države*“¹⁶. Vijeće nalazi da je izvan svake sumnje dokazano da je u periodu obuhvaćenom optužnicom bio u toku oružani sukob između HVO-a Armije R BiH na području Lašvanske doline. Optuženi u Aneksu A Sporazuma navodi da je dana 16. aprila 1993. godine došlo do oružanog sukoba između HVO-a i Armije R BiH, kao i to da su prvi sukobi između ovih oružanih snaga počeli u oktobru 1992. godine. Pored toga, optuženi priznaje da je kao vojnik i zapovjednik Četvrte bojne Vojne policije HVO-a bio u poziciji da zna za postojanje oružanog sukoba između pomenutih oružanih snaga. Priznanje

¹³ Vidjeti presudu pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Kupreškić i dr.*, paragraf 524.

¹⁴ Svjedočenje svjedoka „Z“ na pretresu održanom dana 19.10.2007. godine

¹⁵ Vidjeti predmet *Tadić*, broj IT-94-1, Odluka po interlokutornoj žalbi odbrane na nadležnost sudaod 02.10.1995. godine, paragraf 67. i 70.

¹⁶ *Ibid*, paragraf 67. i 70.

optuženog je potkrijepljeno i objektivnim dokazima Tužilaštva izvedenim tokom suđenja¹⁷ iz kojih proističe da se radilo o organizovanim oružanim grupama/snagama koje su djelovale na relevantnom geografskom području i u relevantnom periodu.

Svoj zaključak po pitanju ovog kontekstualnog elementa Vijeće temelji i na iskazima svjedoka od kojih su neki bili direktne žrtve počinjenih djela. Naime, svi oni u svojim iskazima govore o oružanom sukobu između jedinica HVO-a i Teritorijalne odbrane (TO) BiH koji je bio u toku na području Lašvanske doline u inkriminisanom periodu. Svjedoci Abdulah Ahmić, Sulejman Kavazović, Đula Đidić, te svjedoci sa pseudonimima „E“, „H“ i „P“ saglasno navode da su se već u oktobru 1992. godine desili prvi sukobi između jedinica TO BiH i HVO-a.

- **djelo počinioca mor biti vezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom**

U krivičnom djelu ratnog zločina protiv civilnog stanovništva neophodno je utvrditi postojanje dovoljnog nekusa između djela optuženog i ratnog stanja (odnosno oružanog sukoba ili okupacije).

Međunarodno humanitarno pravo ne primjenjuje se na sva protivzakonita djela počinjena tokom oružanog sukoba. Ono se primjenjuje samo na ona protivzakonita djela koja su dovoljno povezana sa vođenjem neprijateljstava. Da bi bila kažnjiva kao ratni zločin, djela optuženog moraju biti „u tijesnoj vezi sa ratnim stanjem“¹⁸. Dakle, ono što čini razliku između ratnog zločina i „običnog“ krivičnog djela počinjenog u periodu trajanja oružanog sukoba je to da je ratni zločin oblikovan ili zavisen od okoline (oružani sukob) u kojoj je počinjen.¹⁹

Uslov da radnje optuženog moraju biti usko povezane sa oružanim sukobom ne znači da se traži da je krivično djelo počinjeno u toku same borbe ili na borbenom poprištu. Nije neophodno da postoji uzročno- posljedična veza između oružanog sukoba i počinjenja zločina, ali je ipak potrebno utvrditi da je postojanje oružanog sukoba u znatnoj mjeri utjecalo na sposobnost počinioca da počinji zločin, njegovu odluku da ga počinji, način počinjenja zločina ili cilj s kojim je počinjen.²⁰

Sud cijeni da je dovoljno da se utvrdi da su krivična djela počinioca usko povezana sa ratnim stanjem ako se dokaže da je počinilac djelovao pod okriljem ratnog stanja, kao što je bio slučaj u ovom predmetu. Sud nalazi dokazanim da su se inkriminisana djela desila u vrijeme i pod okriljem oružanog sukoba između HVO-a i Armije R BiH na području Lašvanske doline, a sam optuženi je u svojstvu zapovjednika Četvrte bojne Vojne policije (koja je pripadala HVO-u) bio učesnik jedne od strana u sukobu. Ovakav zaključak Suda proizilazi kako iz priznanja optuženog tako i iz iskaza svjedoka Lee Withworth-a i svjedoka „P“. Nadalje, iz materijalnih dokaza i svjedočenja u toku pretresa proizilazi zaključak da su krivična djela koja se optuženom stavljaju na teret u direktnoj vezi sa oružanim operacijama HVO-a (iako tako jaka veza i nije neophodna za ispunjenje ovog uslova).

¹⁷ Tužilaštvo je u toku suđenja uvelo u dokaze veći broj naredbi i izvješća koja su se odnosila na djelovanje oružanih snaga HVO-a protiv Armije R BiH.

¹⁸ Vidjeti predmet *Kunarac*, presuda od 12.06.2002. godine

¹⁹ Ibid, presuda Žalbenog vijeća, paragraf 58.

²⁰ Vidjeti predmet *Vasiljević*, presuda Pretresnog vijeća, paragraf 25.

- **počinilac mora poduzeti radnje naređivanja ili izvršenja (član 180. I 29. KZ BiH)**

U ovom predmetu optuženi se tereti konkretno za počinjenje krivičnih radnji iz tačaka a) i f) stav 1. člana 173. KZ BiH, u vezi sa članom 29., te u vezi sa članom 180. stav 1. u vezi sa stavom 3. KZ BiH.

Tačka a) člana 173., podrazumijeva da se ovo krivično djelo, uz postojanje prethodno analiziranih općih elemenata, čini konkretno: „...napadom na civilno stanovništvo, naselje, pojedine civilne osobe ili osobe onesposobljene za borbu, a taj napad je za posljedicu imao smrt, teške tjelesne ozljede ili teško narušenje zdravlja ljudi.“ U odnosu na tačku f) istog člana radnja činjenja bi bila ispunjena konkretno „... pljačkanjem imovine stanovništva, protupravnim, samovoljnim i vojnim potrebama neopravdanim uništavanjem ili prisvajanjem imovine u velikim razmjerama...“

Član 180. stav 1. KZ BiH glasi: “ (1) Osoba koja planira, naredi, učini ili podstrekava ili pomaže u planiranju, pripremanju ili učinjenju krivičnih djela iz člana 171. (Genocid), 172. (Zločini protiv čovječnosti), 173. (Ratni zločin protiv civilnog stanovništva), 174. (Ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika), 175. (Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika), 177. (Protupravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja), 178. (Protupravno oduzimanje stvari od ubijenih i ranjenih na ratištu) i 179. (Povrede zakona ili običaja rata) ovog zakona, kriva je za to krivično djelo. Službeni položaj bilo kojeg lica, bilo da se radi o šefu države ili vlade, ili o odgovornoj službenoj osobi vlade, ne oslobađa takvu osobu krivice niti utječe na ublažavanje kazne. Stav 3. ovog člana glasi: „Činjenica da je neka osoba postupala po naređenju vlade ili neke njoj nadređene osobe, ne oslobađa je krivice, ali može utjecati na ublažavanje kazne ako sud smatra da to interesu pravičnosti zahtijevaju“.

Optuženi je u Sporazumu priznao krivnju za krivično djelo koje mu je stavljeno na teret izmijenjenom optužnicom, te je izrazio kajanje zbog počinjenog djela. Međutim, Sud je obavezan cijeliti valjanost tog priznanja, kao i utvrditi da li postoji dovoljno dokaza iz kojih proističe njegova krivična odgovornost.

Pri utvrđivanju krivične odgovornosti optuženog za krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva, Vijeće je imalo u vidu da se optuženi u ovom konkretnom slučaju tereti da je svojim radnjama i propustima pomogao i podržavao planiranje i izvršenje predmetnog krivičnog djela, kao i činjenicu da je odgovoran i kao nadređeni za krivična djela počinjena od strane njegovih podređenih. Vijeće se pri tome oslonilo na objektivne dokaze Tužilaštva iz kojih proističe da je optuženi imao važnu vojnu ulogu u lancu komandovanja. Iz njegovog djelovanja i čina je jasno da je imao velika ovlaštenja, te da je zauzimao položaj zapovjednika Četvrte bojne VP koja je obuhvatala veliki broj satnija, vodova, uključujući i antiteroristički vod „Džokeri“ (u sastavu Prve djelatne satnije Četvrte bojne Vojne policije). Uvidom u Organizacijsku shemu Četvrte bojne Vojne policije²¹ za Operativnu zonu Središnje Bosne proizilazi jasan zaključak da je čin zapovjednika bio najviši čin u toj bojni i da je optuženi bio nadređen svim ostalim niže rangiranim zapovjednicima (zapovjednici satnija i vodova). Tužilaštvo je u dokaze uvelo više izvještaja i naređenja potpisanih od

²¹ Organizacijska shema Četvrte bojne Vojne policije, R BiH, Hrvatska zajednica Herceg Bosna Odjel odbrane, Uprava Vojne policije Mostar (dokaz P97).

strane optuženog, odnosno u kojima se optuženi spominje²². Pored toga, u dokazni materijal uvrštena je i naredba koju je izdao optuženi, a koja se tiče vojne opreme²³, kao i krivična prijava²⁴ i brojna izvješća o počinjenim krivičnim djelima upućena Okružnom vojnom tužilaštvu Busovača na procesuiranje. Prema tome, jasno je da je optuženi *de iure* imao kontrolu nad pripadnicima Četvrtе bojne VP.

Na temelju toga što je optuženi bio na položaju zapovjednika Četvrtе bojne VP, te imajući u vidu pomenute materijalne dokaze, jasno je da je on od nadređenog/ih prenosio naredbe svojim podređenima.

Stav 1. člana 180. KZ BiH se odnosi na osobe koje su neposredno odgovorne za planiranje, podsticanje, naređivanje, izvršenje ili pomaganje i podržavanje planiranja, pripreme ili izvršenja krivičnog djela. Tako ovaj član obuhvata i osobu koja lično upražnjava protivpravno ponašanje kao i njoj nadređenu osobu koja ne učestvuje fizički u tom ponašanju, nego je, na primjer, naredila ili podsticala njegovo izvršenje. Može se smatrati da krivična odgovornost nadređenog za takva konkretna djela (osim tamo gdje taj nadređeni naredi izvršenje krivičnog djela, u kojem slučaju ga je možda bolje smatrati prvenstveno odgovornim za počinjenje tog krivičnog djela) proizilazi iz općih principa odgovornosti saizvršilaca²⁵.

Koncept direktne pojedinačne krivične odgovornosti i lične krivice za pomaganje ili druge vrste podsticanja ili učestvovanja u krivičnom poduhvatu ili djelu, za razliku od njegovog direktnog počinjanja, također ima osnovu u običajnom međunarodnom pravu²⁶. U praksi MKSJ, ovaj oblik odgovornosti definisan je na način: „pomaganje i pod žavanje znači davanje znatne podrške počinjenju krivičnog djela“²⁷.

Za počinjenje krivičnog djela pomaganjem i podržavanjem potrebno je utvrditi postojanje *actus reus*, odnosno samih radnji koji se ogledaju kroz praktičnu pomoć, ohrabrenje ili moralnu podršku koja ima bitan uticaj na počinjenje zločina²⁸.

Ovaj objektivni element saizvršilaštva, pomaganjem i podržavanjem, može biti počinjen i nečinjenjem pod uslovom da je to nečinjenje imalo odlučujući učinak na počinjenje krivičnog djela i da je popraćeno traženim umišljajem²⁹. Pored toga, radnja optuženog (kao saizvršioca) mora bitno doprinijeti počinjenju krivičnog djela od strane glavnog počinioaca, iako sama radnja pomaganja, odnosno podržavanja, ne mora biti uzrok radnje glavnog počinioaca³⁰.

²² Potpis optuženog se nalazi na više dokumenata, pa tako na: Izvješću o radu IV bojne Vojne policije za dan 15. veljače, sačinjen 16. veljače 1993. godine (dokaz P 99), Izvješću o upadu pripadnika HVO-a u vojni zatvor Kaonik na dan 2. i 16. veljače 1993. godine (dokaz P 116)

²³ Zapovjed od 2. ožujka 1993. godine (dokaz P 100)

²⁴ Krivična prijava koju je optuženi podnio protiv Stipe Maroša i Vitomira Drmića (dokaz P 107)

²⁵ Vidjeti predmet *Kordić i Čerkez*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 367.

²⁶ Vidjeti predmet *Tadić*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 666.

²⁷ Vidjeti predmet *Krstić*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 601.

²⁸ Vidjeti predmet *Furundžija*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 235, 249.

²⁹ Vidjeti predmet *Blaškić*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 284.

³⁰ Vidjeti predmet *Vasiljević*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 70.

Što se tiče prisustva na mjestu krivičnog djela, stav je MKSJ da za zaključivanje o pomaganju i podržavanju ono nije presudno, osim ako nije dokazano da je to prisustvo imalo značajan efekat ohrabrenja na glavnog počinioca³¹.

Samo pomaganje se može odigrati prije, za vrijeme ili poslije počinjenja krivičnih radnji³², a saizvršilac „će biti odgovoran za sve što prirodno proistekne iz počinjenja djela o kojem je riječ“³³.

Kada je riječ o subjektivnom elementu koji se odnosi na pomaganje i podržavanje kao oblik odgovornosti, pomagač, odnosno podržavalac, mora imati namjeru da pomogne ili doprinese, ili da bude svjestan da će ta pomoć biti moguća i predvidljiva posljedica njegovog ponašanja³⁴. Nije potrebno pokazati da je pomagač, odnosno podržavalac imao istu *mens rea* kao i glavni počinitelj ali se mora pokazati da je pomagač, odnosno podržavalac bio svjestan relevantne *mens rea* glavnoga počinioca. Jasno je da je ono što se mora pokazati činjenica da je osoba koja je pomagala i podržavala bila svjesna osnovnih elemenata zločina koji je u krajnjem izvršio glavni počinitelj³⁵. Da bi se dokazala *mens rea* pomaganja i podržavanja, potrebno je pokazati da je lice koje je pomagalo i podržavalo znalo da svojim radnjama doprinosi tome da glavni počinitelj počinji konkretno krivično djelo o kojem se radi³⁶.

Optuženi se tereti za počinjenje predmetnih krivičnih radnji u svojstvu saizvršioca (na osnovu člana 29. KZ BiH). Nesporno je da su radnje optuženog bile obuhvaćene njegovim direktnim umišljajem jer je optuženi bio svjestan djela i htio njegovo počinjenje. Optuženi u počinjenju krivičnog djela koje mu se stavlja na teret nije djelovao kao jedini i isključivi izvršilac, nego u svojstvu saizvršioca u smislu člana 29. KZ BiH jer je na odlučujući način doprinio izvršenju djela, zajednički djelujući sa ostalim saizvršiocima.

Optuženi je u Aneksu A (dostavljenom uz Sporazum) naveo da je postavljen za zapovjednika Četvrte bojne VP u januaru 1993. godine, te da je bio najviši po činu časnik u svim jedinicama Vojne policije HVO-a u Operativnoj zoni Središnja Bosna. On navodi da je bio odgovoran za sprovođenje i izvršavanje odluka i naredbi koje su donosili njegovi pretpostavljeni. Pored toga, on tvrdi da je imao ovlasti da pripadnicima svoje bojne, uključujući i Džokere (antiteroristički vod u sastavu Prve djelatne satnije Četvrte bojne VP), prenosi naredbe i upute svojih nadređenih.

U nastavku Aneksa A, optuženi detaljno opisuje događaje koji su prethodili izdavanju naredbe za napad na selo Ahmići. Naime, 15. aprila 1993. godine zapovjednik OZ SB Tihomir Blaškić održao je sastanak sa političkim vodstvom Hrvata u Vitezu, te ih upoznao sa namjerom napada na postrojbe Armije R BiH i muslimanska naselja u općini Vitez. Nakon toga, istog dana, održan je sastanak pukovnika Blaškića sa zapovjednicima vojnih postrojbi, tokom kojeg je naređen napad, između ostalog, i na Ahmiće i ostala sela u Lašvanskoj dolini. Optuženi navodi da je tokom tog sastanka od svog pretpostavljenog

³¹ Ibid, paragraf 70.

³² Vidjeti predmet *Blaškić*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 285.

³³ Vidjeti predmet *Tadić*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 692.

³⁴ Vidjeti predmet *Blaškić*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 286.

³⁵ Vidjeti predmet *Aleksovski*, presuda Žalbenog vijeća MKSJ, paragraf 162.

³⁶ Vidjeti predmet *Vasiljević*, presuda Pretresnog vijeća MKSJ, paragraf 71.

(Tihomira Blaškića) primio zapovijed za napad na Ahmiće i okolna sela i dobio upute da tu zapovijed prenese svojim podređenima. Naređeno je da taj napad počne 16. aprila 1993. godine u 05,30 sati ujutro. Optuženi tvrdi da je naredba glasila da se napadnu određena sela, uključujući i Ahmiće, te da se preuzme kontrola nad tim selima, da se spale kuća i imovina muslimanskog stanovništva u tim selima, da se ubiju muškarci Muslimani koji mogu nositi oružje, ali da se žene i djeca ne diraju. Sve one koji ostanu živi trebalo je protjerati.

Optuženi tvrdi da je znao da je to protuzakonita naredba, ali da je smatrao da nema druge mogućnosti nego da je prenese svojim podređenima. On navodi i to da, iako su zapovjednici postrojbi koji su bili prisutni na tom sastanku insistirali da ta naredba bude izdata u pisanom obliku, Blaškić to nikad nije uradio. Blaškić je, kako to optuženi pojašnjava, svojom zapovijedi sve njemu podređene postrojbe³⁷ stavio na raspolaganje Viteškoj brigadi. U skladu sa tim su i dijelovi Četvrte bojne Vojne policije bili angažovani 16. aprila 1993. godine u napadnutim dijelovima sela Ahmići.

Nakon što je primio naredbu Blaškića, optuženi ju je prenio zapovjedniku Prve djelatne satnije Četvrte bojne VP, Vladimiru Šantiću, i drudim pripadnicima Vojne policije koji su bili prisutni na sastanku održanom u objektu „Bungalov“ (u Nadiocima) u večernjim satima tog dana. Optuženi navodi da je tom prilikom ponovio zapovijed koju je dobio od Tihomira Blaškića (kako je to već ranije naznačeno), te napominje da su, pored ostalih, tu bili prisutni i Nikica Šafradin, Ilija Šantić, Miroslav Bralo zv. Cicko i Anto Furundžija i oni su primili tu naredbu.

Po zapovijedi Tihomira Blaškića, iz zatvora Kaonik³⁸ je, pored ostalih, pušten Miroslav Bralo zv. Cicko koji je učestvovao u napadu na Ahmiće 16. aprila.

U Aneksu optuženi dalje navodi da se pred zoru 16. aprila 1993. godine sastao sa Vladimirom Šantićem koji mu je izložio operativni plan kojeg je pripremio u toku prethodnih sati, a za čije izvršenje je optuženi dao odobrenje. Dodatno, optuženi tvrdi da je ponovio naredbu (dobijenu od pretpostavljenog Tihomira Blaškića) i naglasio da se ne ubijaju civili na koje se naredba ne odnosi, a koji budu protjerani iz svojih domova. Optuženi navodi da je time pomogao i dao svoj presudni doprinos, odnosno, pomagao i podržavao planiranje i izvršenje napada koji je uslijedio. Osim toga, optuženi navodi da je znao da je naredba koju mu je izdao Tihomir Blaškić (a koju je on dalje prenio) bila protuzakonita naredba, te da je dao svoje odobrenje za sprovođenje pripremljenog plana i očekivao je izvršenje tog plana. On navodi i to da je znao da će tom prilikom vjerovatno doći do smrt osoba koje nisu bili sudionici u borbi, da će osobe koje nisu sudionici u borbi vjerovatno zadobiti teške tjelesne povrede, te da će zaštićena imovina biti uništena. Pored toga, optuženi navodi da on nije preduzeo nikakve mjere da spriječi izvršenje tog plana.

Uvjerenje da su činjenice koje je optuženi priznao u Aneksu Sporazuma vjerodostojne Sud zasniva i na objektivnim dokazima koje je Tužalaštvo predložilo Sudu tokom suđenja, a to su:

³⁷ Vidjeti Aneks A Sporazuma zaključenog između optuženog i Tužalaštva BiH dana 24.04.2008. godine, str.6 (navedene su postrojbe koje su bile podređene zapovjedniku Tihomiru Blaškiću, a to su: PPM Vitezov, PPN Trvsko, Četvrta bojna Vojne policije, PPN Žuti).

³⁸ Okružni vojni zatvor Kaonik se nalazio pod direktnom nadležnošću Tihomira Blaškića. Blaškić je 15. aprila 1993. godine izdao zapovijed da se iz tog zatvora puste sve osobe hrvatske nacionalnosti koje su tamo bile pritvorene zbog počinjenih disciplinskih prestupa ili krivičnih djela, te da se priključe HVO-u u napadu na Ahmiće

Borbena zapovijed Tihomira Blaškića od 16.04.1993. godine izdata u 01,30 sati³⁹, Zapovijed za djelovanje izdata od Tihomira Blaškića dana 15.04.1993. godine⁴⁰, Bobrena zapovijed Tihomira Blaškića od 16.04.1993. godine upućena Pašku Ljubičiću⁴¹, Izvješće Paška Ljubičića od 16.04.1993. godine⁴², te zapovijed Tihomira Blaškića Viteškoj brigadi od 16.04.1993. godine⁴³.

Pored ovih objektivnih dokaza, svjedok Lee Withworth je tokom svjedočenja naveo da mu se činilo da je Paško Ljubičić (koji mu je predstavljen kao komandant Vojne policije HVO-a za OZ SB) pod izravnom kontrolom pukovnika Blaškića. Ovaj svjedok navodi da je optuženog upoznao kao komandanta Četvrte bojne Vojne policije na kontroli humanitarnog konvoja u Vitezu. On govori o strukturi i komandi snaga HVO-a, te navodi da je Blaškić bio glavni zapovjednik a komandanti brigada su bili „ispod“ njega. Optuženog su mu predstavili kao komandanta Vojne policije. Svjedok je na fotografijama koje mu je tokom svjedočenja predočio tužilac prepoznao optuženog⁴⁴. On navodi da je prolazeći kraj Bungalova vidio mladiće koji su imali crne uniforme na sebi, bili su naoružani i bili su vrlo ponosni što pripadaju elitnoj jedinici Vojne policije „Džokeru“. Oni su svjedoku pričali da su bili uključeni u sve uspješne akcije, a na pitanje svjedoka za akciju na Ahmiće, ponovili su to isto (da su bili uključeni u tu akciju). Dodatno, svjedok tvrdi da su mu ovi vojnici rekli da je „Paško“ njihov zapovjednik. Svjedok „E“ tvrdi da je na dan napada na Ahmiće na uniformama (tačnije, na lijevom rukavu) koje su nosili vojnici vidio znak Džokera.

Svjedok „P“ je naveo da lično poznaje optuženog, te da mu je bilo poznato da je Paško Ljubičić bio „u užem vojnom rukovodstvu HVO-a“.

Svjedok Andre Kujawinski navodi da je 16. aprila bio u Ahmićima gdje je vidio posljedice zločina počinjenog tog dana. Nakon što su prošli Ahmiće naišli su na „Bungalov“ ispred kojeg su stajali ljudi, odnosno skupina muškaraca. Prema tvrdnji svjedoka bilo ih je oko 100 i bili su u uniformama koje ranije nikad nije vidio. Uniforme su bile tamne (ili čak crne), sa oznakama na ruci. Svjedok navodi da je zaključio da su oni učinili ono što je prije toga vidio u Ahmićima.

Vijeće cijeni da je van razumne sumnje dokazano da je optuženi bio odgovoran za prenošenje naredbe svojim podređenim da se napadne selo Ahmići na način kako je prethodno opisano, te da je isto i učinio, potpuno svjestan posljedica koje će nesumnjivo proizaći iz ispunjenja ove naredbe.

³⁹ Bobrena zapovijed Tihomira Blaškića od 16.04.1993. godine u 01,30 sati, upućena zapovjedniku brigade HVO-a Vitez, g.m. Čerkez i postrojbe Tvrtko P/N (dokaz P150)

⁴⁰ Zapovijed za djelovanje broj 01-4-227/93 od 15.04.1993. godine u 15,45, izdata od Tihomira Blaškića, upućena zapovjednicima brigada: „Travnička“- Travnik, „Frankopan“- Guča Gora, „Stjepan Tomašević“ – Novi Travnik, „Viteška“- Vitez, „Nikola Šubić Zrinski“ – Busovača, „Jure Francetić“- Zenica, „IV bojna VP“- Vitez, „Ban Jelačić“ – Kiseljak (dokaz P 110)

⁴¹ Bobrena zapovijed Tihomira Blaškića broj /93 od 16.04.1993. godine u 01,30 sati upućena zapovjedniku IV bojne VP g.P. Ljubičiću (dokaz P 91)

⁴² Izvješće optuženog od 16.04.1993. godine o postupanju po zapovijedi broj 01-4-243/93 od 16.04.1993. godine (dokaz P 94)

⁴³ Poduzimanje daljih borbenih djelovanja izdato od Tihomira Blaškića, dana 16.04.1993. godine u 10,35 sati, broj 01-4-259/93, upućeno zapovjedniku Viteške brigade (dokaz P 113)

⁴⁴ Svjedok je objasnio da se na jednoj od fotografija nalazi konvoj UNHCR-a na kojoj je i Paško Ljubičić (dokaz 58), a na drugoj fotografiji je Paško Ljubičić sa Darkom Gelićem i još dva civilna policajca (dokaz 59)

Jedinice Četvrte bojne VP (uključujući i antiteroristički vod „Džokeri“) su, zajedno sa drugim jedinicama Viteške brigade HVO-a, rano ujutro 16. aprila 1993. godine izvršile napad na Ahmiće, te pobili preko 100 bošnjačkih civila. Pored toga, uništen je veliki broj njihovih kuća, a u Ahmićima su dvije džamije dignute u zrak. O masovnim stradanjima bošnjačkih civila, te o uništavanju i paljenju njihovih kuća svjedočili su Abdulah Ahmić, Mirsad Ahmić, Azra Dedić, Đula Đidić, svjedok „E“, svjedok „Z“, svjedok „K“, kao i pripadnici Britanskog bataljona Bryan Watters, Lee Withworth, Andre Peter Kujawinski, Michael Dooley, Geoffrey Thomas i Robert Wooley.

U Aneksu Sporazuma (pod tačkom 26.) optuženi navodi: „U vrijeme početka napada na dan 16. travnja 1993. godine, većina muslimanskih stanovnika sela Ahmići bili su civili ili slabo naoružani pripadnici Armije R BiH“. Zatim, pod tačkom 27. Aneksa navodi: „Tijekom napada 16. travnja 1993. godine, vojnici HVO-a, uključujući i pripadnike Četvrte bojne Vojne policije pod mojim zapovjedništvom, koristili su, između ostalog, i granate, eksploziv i zapaljivu municiju kako bi izvršili napad na ciljeve u Ahmićima. Mete njihova napada su bili vojnici ciljevi, te kuće, vjerski objekti, stoka i ljudi“.

Optuženi dalje navodi da su najmanje 103 osobe ubijene tokom napada na Ahmiće i njegovu okolicu, a među mrtvima je bilo najviše vojno sposobnih muškaraca Muslimana koji prije tog napada nisu bili pripadnici ni jedne vojne postrojbe, niti su aktivno učestvovali u borbi, a ako su i ranije sudjelovali u borbi, u vrijeme napada oni nisu bili aktivno uključeni u borbu. On dodaje i to da je u tom napadu ubijen i određeni broj žena i djece, a neki civili su bili zarobljeni u kućama koje su gorjele pa su od toga i umrli.

U pogledu uništavanja imovine, optuženi navodi da su se vojnici HVO-a, uključujući i pripadnike Četvrte bojne Vojne policije pod zapovjedništvom optuženog, za vrijeme napada na Ahmiće, kretali kroz selo Ahmići i aktivno učestvovali u spaljivanju kuća za koje se znalo da pripadaju Muslimanima. Optuženi navodi da, u skladu sa naredbom, HVO nije napadao kuće u vlasništvu hrvatskih porodica, a vojnici koji su bili pod njegovim zapovjedništvom sudjelovali su i u paljenju štala i ubijanju stoke u vlasništvu muslimanskih porodica iz Ahmića. Pored toga, on navodi da su sudionici u tom napadu digli u zrak džamiju u Donjim Ahmićima i mejtef – mesdžid (vjersku školu i objekat za molitve) u Gornjim Ahmićima, a ti objekti su pripadali muslimanskoj zajednici u Ahmićima.

U Aneksu se navodi i to da su muslimanske kuće i privredni objekti u Ahmićima spaljivani i idućih dana, nakon 16. aprila 1993. godine.

Svjedokinja „Z“ opisujući događaje 16. aprila navodi da se čula detonacija u džamiji, te se odjednom pojavila vojska u Ahmićima. Ona navodi da je vojska u šarenim uniformama upala i počela razvaljivati ogradu oko njihove kuće. Svjedokinji su ubili neke od članova porodice tom prilikom a ona je vidjela da je zapaljena kuća njenog sina. Nakon toga, čula je kako neki od prisutnih vojnika govori „uspjela je akcija, pred svakom kućom leže kao svinje“.

Svjedok Geoffrey Thomas, kada govori o posjeti Ahmićima 16. aprila 1993. godine, navodi: „Mrtvi koje smo vidjeli su bili civili, bez oružja i vojne opreme“. Pored toga, on navodi da je lično otišao u Ahmiće 17. aprila 1993. godine i da je tamo vidio „jasne dokaze napada“, ...“kuće su bile izgorjele, a minaret džamije je bio srušen“, a što je vidljivo i na

fotografijama koje je Tužilaštvo prezentovalo tokom suđenja. Vezano za uništavanje vjerskih objekata u Ahmićima, vijeće je imalo u vidu i svoju odluku o prihvatanju utvrđenih činjenica iz ranije pomenutih presuda MKSJ (*Blaškić, Kordić i Čerkez, Kupreškić i dr., Aleksovski*). Naime, u ovim presudama je utvrđeno da je džamija u Donjim Ahmićima bila razorena eksplozivom koji je bio postavljen oko podnožja minareta, a također je nesporno ustanovljeno da je razoren mesdžid u Gornjim Ahmićima.

Svjedok Robert Wooley kazuje da je 22.04.1993. godine posjetio Ahmiće gdje je vidio ustrijeljene ljude u njihovim podrumima. On navodi da se tu primjenila vojna taktika „okružiti i uništiti“, te da je uništeno sve živo u Ahmićima. Također, on navodi da je u Ahmićima jedan dio sa modernijim kućama bio nedirnut dok su kuće oko džamije sve bile uništene.

Svjedok Michael Dooley navodi da je u Ahmiće stogao oko podne 16. aprila i da je vidio mnogo kuća koje su se dimile a u dvorištima pored kuća je bio veliki broj mrtvih civila. On dodatno navodi da su sva tijela bila tijela civila, bilo je i djece, a većinom su to bile ubijene žene i stariji muškarci.

Svjedoci „E“, „Z“ i Ramiza Mrkonja su također potvrdili da su među licima koja su ubijena tog dana bili i civili (stradali su i članovi njihovih porodica).

Tokom svjedočenja Bryan Watters-a tužilac je Sudu prezentovao fotografije srušenog minareta džamije u Ahmićima, zatim fotografije podruma kuće u kojem je nađeno tijelo ugljenisano tijelo djeteta na stepenicama i ugljenisano tijelo odrasle osobe sa podignutom rukom. Svjedok Watters je naveo da ono što su vidjeli u Ahmićima nije ukazivalo na borbu, kuće su se urušile, ali okolo nije bilo rovova ili znakova da je selo bilo branjeno.

Svjedok Andre Kujawinski navodi da je 16. aprila oko 14 sati dobio zadatka da sa svojim kolegama ode u Ahmiće, gdje su vidjeli oblake dima i čuli pješadijsku vatru (dok su se približavali selu). Primjetili su masovno uništenje objekata, mnoge kuće su bile u plamenu, a vidjele su se cijele obitelji koje su bile razbacane po zemlji, žene i djeca. Vidjeli su muškarca od oko 40 godina i dječaka, oboje su bili ustrijeljeni u glave.

Svjedok Michael Dooley navodi da je kritičnog dana oko podne otišao u Ahmiće gdje je vidio veliki broj ubijenih civila. Slikao je mrtva tijela, te snimao ono što je vidio. Sudu je prezentovan video snimak Ahmića od 16. aprila 1993. godine na kojem se jasno vide mrtva tijela ljudi, a vidi se i minaret koji stoji uspravno. Međutim, na drugom video snimku koji je Sud pregledao tokom suđenja vidi se da je minaret srušen.

Svjedok „B“ navodi da ju je 16. aprila probudila pucnjava, metak koji je ispaljen iz pravca izvan kuće je pao na sećiju u dnevnom boravku i počeo je požar. U momentu kada je sa majkom htjela izaći iz kuće uvidjele su da je kuća opkoljena vojnicima. Vojnici su ih sve skupili i sproveli su prema Vitezu. Na putu su naišli na kuću jedne komšinice Muslimanke pa su svratili kod nje (pošto ta kuća nije gorila). Kroz prozor su vidjeli kretanje vojnika u crnim i maskirnim uniformama.

Ocjenom priznanja optuženog i svih izvedenih dokaza i saslušanih svjedoka optužbe, Sud je zaključio da je optuženi, zajedno sa drugim licima (njegovim podređenim, pripadnicima

Četvrte bojne VP) učestvovao u učinjenju radnji koji bez ikakve sumnje čine kršenje ranije pomenutih odredbi Protokola II. Krivičnopravne radnje optuženog se ogledaju konkretno u prenošenju naredbi od svog nadređenog, zapovjednika Tihomira Blaškića, za napad na Ahmiće da se pobije svo vojno sposobno stanovništvo bosanskih Muslimana i unište njihove kuće, te u pomaganju i planiranju tog napada. Sve ove radnje optuženi je počinio svjesno i voljno, u svojstvu zapovjednika Četvrte bojne VP.

Imajući u vidu sve navedene okolnosti, Sud cijeni da su se u postupanju optuženog stekla bića krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke a) i f) u vezi sa članom 29., 35. stav 2., te u vezi sa članom 180. stav 1. u vezi sa stavom 3. KZ BiH. Optuženi je (na osnovu člana 180. stav 1. KZ BiH) individualno odgovoran za počinjenje ovog djela. Sud zaključuje da je optuženi počinio navedeno krivično djelo sa direktnim umišljajem, svjestan djela koje čini i voljan da ga poćini.

Uvjerenje vezano za opće okolnosti pod kojima je planiran i izvršen napad na Ahmiće (ali ne i odgovornost optuženog, koja je neovisno dokazana u ovom predmetu) Sud zasniva i na prihvaćenim činjenicama utvrđenim u presudama MKSJ (*Blaškić, Kordić i Čerkez, Kupreškić i dr., Aleksovski*). Te činjenice su potpuno konzistentne sa dokazima vezanim za planiranje i izvršenje ovog napada, a koji su predočeni ovom Vijeću.

4. Odmjeravanje kazne

Ocjenom svih okolnosti na strani optuženog (kako otežavajućih, tako i olakšavajućih) kao i okvirnog raspona kazne iz zaključenog Sporazuma o priznanju krivnje, Sud je optuženom za krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke a) i f) u vezi sa članom 29., te članom 180. stav 1. u vezi sa stavom 3. KZ BiH izrekao kaznu zatvora u trajanju od 10 (deset) godina.

Prilikom odmjeravanja kazne, naklon održanog pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije, Sud je imao u vidu težinu krivičnog djela koje je optuženi priznao, ali i olakšavajuće okolnosti na strani optuženog. Priznanje krivnje i iskreno pokajanje optuženog predstavljaju olakšavajuće okolnosti. Prije svega, Vijeće smatra da potvrdno izjašnjenje o krivnji ima veliki značaj s humane strane i posljedica po žrtve ovih zločina. Posebno, kada se optuženi izjasni krivim na način i pod okolnostima koje svjedoče o bezrezervnom prihvatanju lične odgovornosti, to zasigurno može biti znak iskrenog kajanja. Vijeće cijeni da priznanje krivnje od strane optuženog, zajedno sa njegovim ponašanjem nakon događaja iz izmijenjene optužnice, pokazuju da se on iskreno kaje. Vijeće smatra da bi se ovakvo priznanje i kajanje mogli pozitivno odraziti na rehabilitaciju žrtvi počinjenih zločina i njihove šire zajednice, te na opće prihvatanje činjenica o ovim brutalnim zločinima.

Također, vijeće je imalo u vidu da se optuženi obavezao da će, u vrijeme i na mjestu koje odredi tužilac, u potpunosti, istinito i cjelovito otkriti tužiocu ili drugoj ovlaštenoj službenoj osobi Tužilaštva BiH ili MKSJ sve što mu je poznato o svim drugim pitanjima za koja Tužilaštvo BiH ili MKSJ budu zainteresovani. Pored toga, Sud je uzeo u obzir i okolnost da je optuženi otac malodobne djece. Sud cijeni da će se izrečenom kaznom postići svrha kažnjavanja iz člana 39. KZ BiH, te da će se njom, prije svega, vaspitno uticati na optuženog da ne čini krivična djela, kao i preventivno uticati na druge da ne čine krivična djela. Vijeće nalazi da je ova kazna adekvatna i srazmjerna krivičnopravna sankcija težini

krivičnog djela i stepenu krivične odgovornosti optuženog koji je počinitelj navedenog djela.

5.a) Uračunavanje pritvora u izrečenu kaznu zatvora

Na osnovu člana 56. KZ BiH u vezi sa članom 4. Zakona o ustupanju, optuženom Pašku Ljubičiću se u kaznu zatvora u trajanju od 10 (deset) godina ima uračunati vrijeme provedeno u pritvoru počev od dana 09.11.2001. godine do 29.04.2008. godine.

6. Troškovi postupka i imovinskopravni zahtjev

Na osnovu člana 188. stav 4. ZKP BiH, optuženi se oslobađa obaveze da naknadi troškove krivičnog postupka, tako da ti troškovi padaju na teret sredstava budžeta Suda. Ovakvu odluku Sud je donio imajući u vidu činjenicu da je optuženi proveo šest i pol (6,5) godina u pritvoru tako da nije bio zaposlen niti je bio u mogućnosti da ostvari stalni prihod. Prema tome, u slučaju da ga Sud obaveže na nadoknadu troškova postupka, vjerovatno je da bilo dovedeno u pitanje izdržavanje optuženog i osoba koje je on dužan da izdržava.

Odluka o imovinsko-pravnim zahtjevima je donesena na osnovu člana 198. stav 2. ZKP BiH, temeljem koje se oštećeni Abdulah Ahmić, Ramiza Mrkonja, Zahid Zatagić, Edib Zlotrg, Azra Dedić, Đula Đidić, Senaid Kolić, te svjedoci pod pseudonimima „P“, „O“, „Z“, „E“, „L“, „AA“, „B“, „H“ i „V“ sa imovinsko-pravnim zahtjevima upućuju na parnicu. Ovakva odluka Suda temelji se na činjenici što podaci krivičnog postupka ne pružaju dovoljno osnova za presuđenje imovinskopravnog zahtjeva.

Zapisničar
Pravni savjetnik
Lejla Konjić

PREDSJEDNIK VIJEĆA
S U D I J A
Šaban Maksumić

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude dozvoljena je žalba vijeću Apelacionog odjeljenja Suda u roku od 15 dana od dana primitka iste. Obzirom da je presuda donesena na osnovu sporazuma o priznanju krivnje, žalba na krivičnoppravnu sankciju nije dozvoljena.